

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 484/2019-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. KLUČKOVÁ, advokátka s. r. o., Pluhová 29, Bratislava, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Vladimíra Gáliková Klučková, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obdo 24/2019 z 10. júla 2019 za účasti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva [REDAKOVANÉ] podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obdo 24/2019 z 10. júla 2019 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obdo 24/2019 z 10. júla 2019 z r u š u j e a v e c v r a c i a t o m u t o s ú d u n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. [REDAKOVANÉ] náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

O d ō v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. I. ÚS 484/2019-18 z 26. novembra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Obdo 24/2019 z 10. júla 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) za účasti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „zúčastnená osoba“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že v konaní o zaplatenie sumy 5 000 € s príslušenstvom vedenom Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 23 Cb 323/2015 najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 447 písm. e) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) odmietol dovolanie sťažovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Cob 195/2017-191 z 31. mája 2018 z dôvodu, že dovolanie dovolateľa nebolo spísané advokátkou, ale „*bolo spísané advokátskym koncipientom, ktorý bol na tento úkon poverený advokátom podľa § 64 ods. 2 zákona o advokácii*“, a teda nebola splnená osobitná procesná

podmienka dovolacieho konania podľa § 429 ods. 1 CSP. Sťažovateľ bol v uvedenom rozsudku odvolacieho súdu poučený „o prípustnosti dovolania (§ 419 CSP), o lehote na podanie dovolania (§ 427 CSP), o náležitostiach dovolania (§ 428 CSP), ako aj o povinnosti zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní advokátom, vrátane povinnosti spísania dovolania a iných podaní dovolateľa advokátom (§ 429 ods. 1 CSP)“.

2.1 Najvyšší súd v rámci skúmania procesných podmienok dovolacieho konania zistil, že „... dovolanie zo dňa 24. 9. 2018 bolo síce zaslané pod hlavičkou právneho zástupcu [REDAKOVANÉ] dovolanie ako vyplýva sprievodnej správy (č. l. 204 spisu), ako aj z výsledku overenia kvalifikovaného elektronického podpisu (č. l. 211), však bolo spísané, podpísané a podané advokátskou koncipientkou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]... Vyššie uvedené preukazuje aj priložené poverenie zo dňa 13. 6. 2018 (č. l. 209), ktorým [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (splnomocniteľ) poverila advokátskeho koncipienta [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (splnomocnenec), na právne zastupovanie vo všetkých právnych úkonoch a konaniach, na prijímanie a doručovanie písomností, podávanie návrhov a žiadostí, k uzatváraniu zmliev, uznávaniu uplatnených nárokov, vzdávania sa nárokov, podávaniu opravných prostriedkov a ich vzdávaniu sa, na prijímanie plnení, na podanie návrhu na výkon exekúcie, zastupovanie konaní a iné a to i vo veciach, keď je podľa osobných právnych predpisov potrebné osobitné splnomocnenie. Zároveň poverila splnomocnenca najmä (nie výlučne) na zastupovanie splnomocniteľa, t. j. na konanie v mene a na účet splnomocniteľa pred súdmi ako aj inými orgánmi verejnej moci a to najmä (nie výlučne) na podpisovanie, odosielanie a preberanie akýchkoľvek elektronických podaní, a to vo všetkých konaniach, v ktorých je splnomocniteľ právnym zástupcom klienta, ktorého sa dané elektronické podanie týka.“.

2.2 V tejto súvislosti najvyšší súd poukázal aj na rozhodnutie najvyššieho súdu „R 78/2018 uvedené v zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR 9/2018, v obchodných veciach, podľa ktorého skutočnosť, že dovolanie bolo spísané a podpísané advokátskym koncipientom, predstavuje neodstrániteľnú podmienku prípustnosti dovolania, čo má za následok odmietnutie dovolania podľa ust. § 447 písm. e) Civilného sporového poriadku za predpokladu, že strana sporu bola o povinnosti byť zastúpená advokátom poučená v rozhodnutí odvolacieho súdu“.

3. S uvedenými závermi najvyššieho súdu sťažovateľ nesúhlasí a v ústavnej sťažnosti namieta, že najvyšší súd splnenie osobitnej procesnej podmienky dovolacieho konania podľa § 429 ods. 1 druhej vety CSP, ktorou je spísanie dovolania dovolateľom advokátom, neposúdil ústavne konformným spôsobom, čím porušil jeho právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Sťažovateľ uvádza, že „dovolanie... spísal advokát, pričom až následne po jeho dopísaní bola administratívnym úkonom opatrenia dovolania kvalifikovaným elektronickým podpisom a administratívnym úkonom odoslania dovolania prostredníctvom elektronickej schránky poverená advokátska koncipientka [REDACTED], ktorá mala na tento účel udelené aj písomné poverenie od advokátskej kancelárie. Advokátska koncipientka text dovolania nielen nespisovala, ale do neho ani žiadnym iným spôsobom nezasahovala, jej úkony vo vzťahu k podaniu dovolania boli výlučne administratívneho charakteru (opatrenie podania kvalifikovaným elektronickým podpisom a odoslanie podania), ktoré sú bežnými úkonmi vykonávanými prakticky všetkými podnikateľskými subjektami a ich správne vykonanie nepredpokladá osobitnú kvalifikáciu... Spísanie podania, opatrenie podania kvalifikovaným elektronickým podpisom a odoslanie podania sú... tri odlišné úkony, z ktorých iba prvý (spísanie podania) predstavuje poskytovanie právnych služieb vyžadujúcich osobitnú kvalifikáciu a zápis v zozname advokátov a ďalšie dva úkony (opatrenie podania kvalifikovaným elektronickým podpisom a odoslanie podania) sú fakticky iba administratívou. Tieto úkony nemožno v žiadnom prípade stotožňovať... Dovolací súd... sa uchýlil k extenzívnemu výkladu ustanovenia § 429 ods. 1 CSP. Zo žiadneho slova tohto ustanovenia nevyplýva, že advokát musí v dovolacom konaní v mene a na účet dovolateľa zabezpečovať aj všetku spojenú administratívu, v tomto prípade opatrenie podaní kvalifikovaným elektronickým podaním a ich odoslanie prostredníctvom elektronickej dátovej schránky, ktorá si nevyžaduje fakticky žiadnu osobitnú kvalifikáciu. Predmetné ustanovenie vyžaduje iba povinné zastupovanie dovolateľa advokátom, čo je preukázané už len samotným udelením plnomocenstva a povinné spísanie podaní dovolateľa advokátom.“.

3.1 Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezhom vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby napadnuté uznesenie zrušil

a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, vyjadrenie zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

4. Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. KP 3/2019-248, Nobs 120/2019 z 15. januára 2020 vyjadrila podpredsedníčka najvyššieho súdu, v ktorom uviedla, že rozhodnúť o tom, či sú splnené zákonom určené podmienky pre uskutočnenie dovolacieho prieskumu, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu. Podľa názoru podpredsedníčky najvyššieho súdu najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa postupoval v súlade s právnou úpravou a judikatúrou najvyššieho súdu, pričom svoje závery presvedčivo a konzistentne odôvodnil. Problematikou povinného spísania dovolania advokátom sa najvyšší súd zaoberal napr. v uznesení sp. zn. 3 Obdo 96/2019 z 27. novembra 2019, v ktorom vyslovil:

„I. Pre splnenie zákonnej podmienky podľa § 429 ods. 1 C. s. p. musí byť dovolanie podané v elektronickej forme autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo kvalifikovanou elektronickou pečaťou (§ 23 ods. 1 zákona č. 305/2013 Z. z. o e-Governmente) patriacim advokátovi, ktorý zastupuje dovolateľa.

II. Výlučne autorizácia elektronicke podaného dovolania kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo kvalifikovanou elektronickou pečaťou preukazuje, ktorá osoba v mene dovolateľa dovolanie spísala a podpísala.

III. Ak bolo dovolanie autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom advokátskeho koncipienta, nie je splnená zákonná podmienka spísania a podpísania dovolania advokátom v zmysle ustanovenia § 429 ods. 1 C. s. p. Tento nedostatok dovolania nemožno po uplynutí lehoty na podanie dovolania odstrániť a má za následok odmietnutie dovolania podľa §447 písm. e/ C. s. p.“

K rovnakým záverom najvyšší súd dospel aj v uznesení sp. zn. 1 Obdo 45/2019 z 15. augusta 2019. Pri posúdení (ne)splnenia zákonnej podmienky vyžadovanej v ustanovení § 429 ods. 1 CSP dovolacím súdom v prípade dovolania podaného v elektronickej forme je teda rozhodujúce, ktorej osobe patrí kvalifikovaný elektronický

podpis použitý na autorizáciu podaného dovolania. Právna zástupkyňa dovolateľa pri spísaní dovolania nepostupovala v súlade s § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“), ako aj s judikatúrou najvyššieho súdu, keď napriek jednoznačnej zákonnej povinnosti dovolanie sťažovateľa nepodpísala, ale ho dala podpísať svojej advokátskej koncipientke. Predmetným konaním právna zástupkyňa sťažovateľa nerešpektovala ani vnútorné predpisy stavovskej organizácie (Slovenskej advokátskej komory), ktoré sú pre ňu záväzné a ktorých porušenie implikuje založenie jej disciplinárnej zodpovednosti. Vo svetle uvedeného podpredsedníčka najvyššieho súdu považuje podanú ústavnú sťažnosť výlučne za snahu právnej zástupkyne preniesť zodpovednosť za jej vlastné zlyhanie (ktoré bolo jediným dôvodom odmietnutia dovolania sťažovateľa) na dovolací súd, čo je neprípustné, preto navrhuje, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел.

4.1 Súčasťou vyjadrenia podpredsedníčky najvyššieho súdu bolo aj vyjadrenie predsedníčky senátu 5 O zo 14. januára 2020, v ktorom uviedla, že z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 23 Cb 323/2015 vyplývalo, že dovolanie bolo síce zaslané pod hlavičkou právnej zástupkyne sťažovateľa (č. l. 204), avšak bolo spísané, podpísané a podané advokátskou koncipientkou ■■■■■ ■■■■■ čo preukazuje výsledok overenia kvalifikovaného elektronického podpisu vzťahujúceho sa k dovolaniu, kde bolo uvedené meno a priezvisko advokátskej koncipientky. Uvedenú skutočnosť podporovalo a preukazovalo aj poverenie z 13. júna 2018 (č. l. 209). Pre záver o tom, že listina bola pre účely komunikácie so súdom vyhotovená v elektronickej podobe, je nevyhnutné, aby táto listina bola podpísaná zaručeným elektronickým podpisom osoby konajúcej, t. j. nestačí podpis na listine vyhotovenej v papierovej forme, ale podanie elektronické musí mať požadovanú zákonnú kvalitu. Pre naplnenie požiadavky podľa § 429 CSP, že dovolanie má byť spísané advokátom, je nevyhnutné listinu zároveň advokátom podpísať, ako to predpokladá všeobecná právna úprava náležitosti písomného právneho úkonu. V prípade, že ide dovolanie podané elektronicky, musí takéto podanie zodpovedať požiadavke jednoty obsahu a podpisu vyhotoveného výlučne advokátom (jeho zaručeného elektronického podpisu).

5. Ústavný súd o podanej ústavnej sťažnosti upovedomil zúčastnenú osobu, ktorá využila svoje oprávnenie vyjadriť sa k nej listom z 20. decembra 2019, v ktorom uviedla, že s uvedenou argumentáciou sťažovateľa nesúhlasí. Na odstránenie všetkých už uvedených pochybností zákonodarca ustanovuje podpis ako obligatórnu náležitosť podania a právnych úkonov všeobecne, aby bolo možné písomné podanie jednoznačne priradiť ku konkrétnemu právnenému subjektu. Podľa názoru zúčastnenej osoby v uvedenom prípade ide o pochybenie zo strany právnej zástupkyne sťažovateľa, keďže povinnosť byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom priamo vyplýva z Civilného sporového poriadku. Nemožnosť delegovať zastúpenie na advokátskeho koncipienta už bola, ako to uviedol najvyšší súd v napadnutom uznesení, judikovaná najvyšším súdom a aj ustanovená internými predpismi Slovenskej advokátskej komory, ktorej je právna zástupkyňa sťažovateľa členkou, preto mala a mohla vedieť, že je potrebné, aby dovolanie spísala a podpísala sama. V prípade, že uvedené delegovala na advokátsku koncipientku, mohla sa dopustiť nedbanlivosti pri povinnosti postupovať s odbornou starostlivosťou, za čo ale nenesie zodpovednosť všeobecný súd.

6. Na vyjadrenia podpredsedníčky najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby reagovala sťažovateľka podaním z 3. februára 2020, v ktorom zotrvala na všetkých svojich skutkových a právnych argumentoch uvedených v ústavnej sťažnosti.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeníach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nemôže materiálne nahrádzať hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi, ktorých sústava je od ústavného súdnictva oddelená na báze ústavnej regulácie. Len výnimočne, za splnenia podmienok uvedených v predchádzajúcej vete môže ústavný súd hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi podrobiť svojej právomoci, avšak výlučne v rovine kasačného prieskumu. Inak by sa ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti dostával do pozície ďalšej inštancie všeobecného súdnictva, čo ústava nedovoľuje.

11. Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

12. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchyliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj

zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07). Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

13. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

14. Orgánom verejnej moci a predovšetkým všeobecným súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomíňať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu (I. ÚS 155/2017, ZNaU 28/2017, pozri aj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 1241/12 z 13. marca 2013, z ktorého navyše vyplýva, že povinnosť súdov vyhľadávať právo neznamena len vyhľadávať priame a výslovné pokyny v zákonom

texte, ale tiež povinnosť zisťovať a formulovať, čo je konkrétnym právom aj tam, kde ide o interpretáciu abstraktných noriem a ústavných zásad.).

15. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obdo 24/2019 z 10. júla 2019 (body 2 až 2.2).

16. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

17. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

18. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

19. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu označených práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

20. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

21. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [sp. zn. III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36].

22. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

23. Aj judikatúra ESLP vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že hoci tento článok zaväzuje súd, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, neznamená to, aby na každý argument strany konania dal podrobnú odpoveď (rozsudok ESLP vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, § 61). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným, je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdení stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania

byť vypočítanou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodráži v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

24. Najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 447 písm. e) CSP odmietol dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu č. k. 1 Cob 195/2017-191 z 31. mája 2018 z dôvodu, že dovolanie dovolateľa nebolo spísané advokátkou, ale „*bolo spísané advokátskym koncipientom, ktorý bol na tento úkon poverený advokátom podľa § 64 ods. 2 zákona o advokácii*“, a teda nebola splnená osobitná procesná podmienka dovolacieho konania podľa § 429 ods. 1 CSP.

25. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

26. Podľa § 420 písm. f) CSP § 420 dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

27. Podľa § 428 CSP v dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

28. Podľa § 429 ods. 1 dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

29. Podľa § 447 písm. e) CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak neboli splnené podmienky podľa § 429.

30. Ústavný súd sa problematikou povinného spísania dovolania advokátom zaoberal v uznesení sp. zn. IV. ÚS 489/2018 z 13. septembra 2018 (ZNaU 79/2018), v ktorom vyslovil: „Ak obligatórnou náležitosťou dovolania je podľa druhej vety § 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku jeho spísanie advokátom, je potom logické, že nedostatok tejto podmienky možno odstrániť len v lehote na podanie dovolania, keďže ide o podmienku, ktorá musí byť splnená už pri jeho podaní.“

31. Vzhľadom na skutočnosť, že podľa § 821 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sú advokáti (právnické osoby od 1. júla 2017 a fyzické osoby od 1. júla 2018) povinní v konaní pred súdom doručovať podania do elektronickej schránky súdu a používať pri elektronickej komunikácii so súdom elektronicкую schránku aktivovanú na doručovanie, ktorej sú majiteľom, bude obligatórna náležitosť dovolania podľa druhej vety § 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku spočívajúca v spísaní dovolania advokátom splnená vtedy, pokiaľ bude dovolanie podané elektronickey autorizované kvalifikovaným elektronickey podpisom alebo kvalifikovanou elektronickey pečaťou patriacim advokátovi, ktorý zastupuje dovolateľa [§ 23 ods. 1 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickey podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o e-Governmente“)]. Je v zásade bez právneho významu skúmať, aká fyzická osoba písomný dokument vytvorila, resp. koľko fyzických osôb sa na jeho tvorbe podieľalo.

32. Ústavný súd preto za ústavne súladný považuje výklad § 429 ods. 1 CSP najvyšším súdom v uznesení sp. zn. 3 Obdo 96/2019 z 27. novembra 2019 (ktoré kvôli nepodaniu ústavnej sťažnosti stranami sporu nebolo osobitným predmetom ústavného prieskumu, pozn.), na ktoré poukázala podpredsedníčka najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti (bod 4).

33. Postup advokáta pri poskytovaní právnych služieb sa viaže na pojem odborná starostlivosť, ktorú je potrebné chápať ako súhrn všetkých predpokladov na výkon advokátskej činnosti, od základných formálnych podmienok pre možnosť vykonávať

advokáciu, až po osobnostné predpoklady. Pri určení postupu na presadzovanie záujmov klienta musí advokát voliť také formy a prostriedky, aby sa naplnili ciele a očakávania klienta, pričom prvoradý je vždy záujem klienta (I. ÚS 454/2019). Vecou riadneho výkonu advokácie je okrem iného aj to, aby dovolanie klienta, ktorého advokát zastupuje, podané elektronicky bolo autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo kvalifikovanou elektronickou pečaťou patriacim advokátovi (§ 23 ods. 1 zákona o e-Governmente). Pokiaľ tak neurobí a v dôsledku toho dôjde k zmareniu úkonu vyúsťujúceho do negatívneho následku týkajúceho sa kauzy jeho klienta, môže to založiť jeho disciplinárnu zodpovednosť i možnosť klienta domáhať sa nároku na náhradu škody spôsobenej v súvislosti s výkonom advokácie.

34. Ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach daného prípadu nebolo sporné, že krajský súd sťažovateľa o povinnosti byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom, ako aj o povinnosti spísania dovolania a iných podaní dovolateľa advokátom v zmysle § 429 ods. 1 CSP riadne poučil. Sťažovateľ si mal na jeho zastupovanie v dovolacom konaní zvoliť [REDAKOVANÉ], konajúcu prostredníctvom konateľky a advokátky [REDAKOVANÉ], ktorá je povinná v konaní pred súdom doručovať podania do elektronickej schránky súdu a používať pri elektronickej komunikácii so súdom elektronicкую schránku aktivovanú na doručovanie, ktorej je majiteľom.

35. Na účel overenia opodstatnenosti námietok sťažovateľa uvedených v ústavnej sťažnosti si ústavný súd vyžiadal spis okresného súdu sp. zn. 23 Cb 323/2015, z obsahu ktorého zistil, že z elektronickej schránky advokátky <ico://sk/36864242> boli okresnému súdu 24. septembra 2018 doručené štyri elektronické dokumenty identifikované ako: df0f868b-f5f7-411b-baa6-70df21e61da9, 626f3200-34fd-4ecd-a120-8bd343140949, ee49bb80-5c7d-4e29-9777-6e8b8fbc801b a b4ab39e3-93f5-4a27-b6fc-07c05ccb29fd (č. 1. 210).

36. Podľa (vytlačeneného) výsledku overenia kvalifikovaného elektronického podpisu dokument Id: df0f868b-f5f7-411b-baa6-70df21e61da9 podpísala [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]

dokument Id: 626f3200-34fd-4ecd-a120-8bd343140949 podpísala [REDACTED], dokument Id: ee49bb80-5c7d-4e29-9777-6e8b8fbc801b podpísala [REDACTED] a dokument Id: b4ab39e3-93f5-4a27-b6fc-07c05ccb29fd podpísala [REDACTED] (č. l. 211 až 214).

37. Na č. l. 204 súdneho spisu sa nachádza sprievodný list, označený ako „*Dovolanie žalobcu*“, s textom: „*Dobrý deň ako splnomocnený právny zástupca žalobcu [REDACTED] c/a žalovaný [REDACTED], v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod spis. zn. 23Cb/323/2015 a na Krajskom súde v Bratislave pod spis. zn. 1Cob/195/2017, týmto podávame dovolanie proti Rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob/195/2017-191. S pozdravom [REDACTED]*“ Na č. l. 205 až 207 súdneho spisu sa nachádza dovolanie žalobcu z 22. septembra 2018. Na č. l. 208 súdneho spisu sa nachádza plnomocenstvo s'ťažovateľa (dovolateľa) advokátke na jeho zastupovanie v dovolacom konaní z 28. augusta 2018 a na čl. l. 209 súdneho spisu sa nachádza poverenie advokátky advokátskej koncipientke v zmysle § 64 ods. 2 zákona o advokácii z 13. júna 2018.

38. Ani jeden z uvedených písomných dokumentov nemá k sebe pripojené (vytlačené) samostatné potvrdenie o výsledku overenia kvalifikovaného elektronického podpisu, a teda overiť, aká fyzická osoba, ten-ktorý dokument elektronicke podpísala, nie je z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 23 Cb 323/2015 reálne možné.

39. Nedostatok zistený ústavným súdom však nemožno pripísať na ťarchu najvyššieho súdu, keďže podľa § 427 ods. 1 prvej vety CSP dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Predloženiu veci dovolaciemu súdu na rozhodnutie o dovolaní predchádzajú úkony súdu prvej inštancie uvedené v § 436 CSP a v rámci tejto časti konania by mal súd prvej inštancie v súvislosti so zabezpečením elektronického spôsobu komunikácie prijať také materiálne-technické opatrenia, aby k nejasnostiam týkajúcim sa toho, aká fyzická osoba ten-ktorý dokument elektronicke podpísala, nedochádzalo.

40. Najvyšší súd v čase rozhodovania o dovolaní sťažovateľa dokumentom, na základe ktorého by bolo možné bez akýchkoľvek pochybností zistiť, aká fyzická osoba dovolanie sťažovateľa elektronicky podpísala, nedisponoval.

41. Uvedené zistenie ústavného súdu nič nemení na tom, že výklad § 429 ods. 1 CSP najvyšším súdom v napadnutom uznesení, hoci vychádzajúci z podkladom predložených prvoinštančným súdom, nie je ústavne súladný, a teda najvyšší súd splnenie obligatórnej náležitosti dovolania podľa druhej vety § 429 ods. 1 CSP v danom prípade neposúdil ústavne konformným spôsobom.

42. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd v napadnutom uznesení nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd sťažovateľa, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom dovolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

43. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

44. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

45. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

46. Úlohou najvyššieho súdu preto bude opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

47. Aj z čl. 2 ods. 1 a 2 CSP vyplýva, že ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

V.

Trovy konania

48. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti požiadal ústavný súd o priznanie náhrady trov konania.

49. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

50. Vzhľadom na právne závery ústavného súdu uvedené v bodoch 31 a 33 tohto nálezu ústavný súd sťažovateľovi náhradu trov konania nepriznal (bod 3 výroku nálezu) napriek tomu, že vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ neobhájil svoje tvrdenie o tom, že autorizovať dovolanie podané elektronicky je oprávnený advokátsky koncipient. Právny názor sťažovateľa, resp. jeho advokátky, pokiaľ tvrdí, že „iba prvý úkon (spísanie podania) predstavuje poskytovanie právnych služieb vyžadujúcich

osobitnú kvalifikáciu a zápis v zozname advokátov a ďalšie dva úkony (opatrenie podania kvalifikovaným elektronickým podpisom a odoslanie podania) sú fakticky iba administratívou, nie je ústavne súladný.

51. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu